

Warszawa, dnia 12 lutego 2008 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-R-072-45/07

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
prof. Zbigniew Ćwiąkałski
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
Warszawa

Wielce Szanowny Panie Ministrze

Chciałbym podziękować za powierzenie mi - pismem z dnia 18 stycznia 2008r. Pana Łukasza Rędziniaka, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (ldz. DWM I 482/48/02), na podstawie uchwały Rady Ministrów Nr 144/2005 z dnia 25 maja 2005 r. - pełnienia funkcji krajowego mechanizmu prewencji w rozumieniu art. 3 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*.

Pan Podsekretarz Stanu wyraził jednocześnie w swoim piśmie pogląd, iż w celu implementacji *Protokołu* nie jest konieczne dokonywanie zmian legislacyjnych, a koszty funkcjonowania krajowego mechanizmu prewencji (oszacowane w listopadzie 2003 r. - w skali roku - na 452 tysiące zł) uwzględnione zostaną w budżecie Biura RPO. Takie też stanowisko zawarto w uzasadnieniu do ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o ratyfikacji *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania* (Dz. U. z 2005 r., Nr 150, poz. 1253).

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich z zadowoleniem przyjmuję powierzone zadania związane z funkcjonowaniem w podległym mi Biurze krajowego mechanizmu prewencji. Będą one realizowane na podstawie ustawy o Rzeczniku

Praw Obywatelskich oraz *Protokołu Fakultatywnego*. W najbliższym czasie do potrzeb związanych z funkcjonowaniem mechanizmu zostanie dostosowany Regulamin organizacyjny Biura Rzecznika. Korekty wymaga też – ze względu na znaczny upływ czasu - oszacowanie rocznych kosztów funkcjonowania krajowego mechanizmu prewencji.

Protokół zobowiązuje każde państwo do udostępnienia środków niezbędnych krajowemu mechanizmowi dla efektywnej działalności. Oznacza to, że źródła finansowe i osobowe krajowego mechanizmu muszą umożliwiać wizyty we wszystkich miejscach detencji, z zachowaniem zasad wynikających z *Protokołu*. Dlatego budżet krajowego mechanizmu prewencji powinien zależeć od liczby miejsc detencji w danym kraju, typów miejsc detencji, przeludnienia poszczególnych jednostek oraz dystansu, jaki należy pokonać, aby przeprowadzić wizytę. Ponadto, przygotowując budżet krajowego mechanizmu w oparciu o przewidywaną częstotliwość wizyt, istotne jest także rozważenie, czy nie będzie on potrzebował dodatkowych pracowników, a w pewnych przypadkach zewnętrznych ekspertów. Państwo powinno też zapewnić niezbędny wzrost środków finansowych i osobowych na utworzenie i rozpoczęcie działalności mechanizmu prewencji, do czego Polska zobowiązana jest od drugiego półrocza 2007 roku.

Uważam, że na bieżącą realizację tego celu należy dodatkowo wyasygnować niezbędne środki finansowe jeszcze w pierwszym kwartale 2008 roku. Ich oszacowanie, uwzględniające wydatne zwiększenie w bieżącym roku liczby przeprowadzonych wizytacji miejsc detencji (zapewnienie minimum trzech wyjazdów w miesiącu, obejmujących - w ramach każdego wyjazdu - szczegółowe wizyty zapobiegawcze w od 2 do 4 miejscach detencji), przedstawiam Panu Ministrowi w załączeniu do niniejszego pisma. Z kolei potrzeby na następny rok zostaną określone w planie budżetu Biura RPO na rok 2009. Należy bowiem mieć na uwadze, że przedmiotem działalności krajowego mechanizmu prewencji jest około tysiąca różnego rodzaju placówek na terenie kraju, w których przebywają osoby pozbawione wolności.

W obecnym składzie osobowym trzy zespoły merytoryczne Biura Rzecznika, których kompetencje obejmują badanie poszanowania praw osób pozbawionych wolności, nie są w stanie - obok realizacji swoich statutowych zadań, które w 2007 r. polegały na rozpatrzeniu 5530 spraw – wypełniać obowiązki nałożone w ramach krajowego mechanizmu prewencji. Dostrzega to również Stowarzyszenie Zapobiegania Torturom w Genewie, badające z ramienia ONZ sytuację w poszczególnych państwach, które przyjęły *Protokół*.

Tak na przykład w oficjalnym dokumencie APT (National Human Rights Commissions and Ombudspersons' Office / Ombudsmen as National Preventive Mechanisms under the Optional Protocol to the Convention against Torture, January 2008), który został przedstawiony uczestnikom międzynarodowej konferencji poświęconej roli instytucji ombudsmanskich w wypełnianiu postanowień *Protokołu*, jaka odbyła się – z moim udziałem - w dniu 18 stycznia 2008 r. w Paryżu, stwierdza się na stronie 8, że „Polski Rzecznik Praw Obywatelskich, wyznaczony jako mechanizm prewencji, jest dużą instytucją z szerokim mandatem (...). Jednak Zespół Prawa Karnego Wykonawczego, który jest faktycznie obciążony wykonywaniem pracy na rzecz OPCAT, składa się z około 8 pracowników, z których tylko 4 lub 5 podejmuje się wizytacji miejsc detencji. Nie wydaje się, aby miał nastąpić taki wzrost (liczby pracowników), ażeby odzwierciedlał jego nowe funkcje. Niejasne jest więc, jak tak mała liczba osób może fizycznie zwizytować – w ramach regularnych wizyt - wszystkie miejsca detencji w kraju liczącym prawie 39 milionów ludności”. W innym miejscu (strona 14) dokument informuje, że „jedną z potencjalnych słabości w wyznaczeniu polskiego Ombudsmana jako krajowy mechanizm prewencji jest to, że większość jego pracowników ma przygotowanie prawnicze. Podczas gdy Biuro ma możliwość zatrudniania zewnętrznych ekspertów, takich jak lekarze lub psychologowie; nie jest znana częstotliwość z jaką uczestniczą oni w wizytowaniu miejsc detencji”.

Przedstawione przeze mnie uwarunkowania wskazują na potrzebę zapewnienia w pierwszych miesiącach bieżącego roku środków finansowych i osobowych na działalność krajowego mechanizmu prewencji w Biurze Rzecznika

Praw Obywatelskich. Dlatego uprzejmie zwracam się do Pana Ministra, jako organu, któremu Rada Ministrów powierzyła wykonanie *Protokołu*, o podjęcie działań w tym przedmiocie. Ze swojej strony deklaruję ścisłą współpracę w celu szybkiego wywiązania się Polski z zobowiązania.

Załącznik 1- Kalkulacja szacunkowa
kosztów KMP w skali roku

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski